

ha az efféle incidenseknek nem vetnek véget, akkor nem küldenek több munkaszolgálatos-alakulatot Ukrajnába.⁵⁹ A voronyezsi katasztrófa után Nagybaczoni Nagy Vilmos került a honvédelmi miniszteri székbe, s a munkaszolgálatosok helyzete számottevően javult.⁶⁰

Az első klessheimi találkozó

A németeknek nagy csalódást okozott, hogy Magyarország vonakodott elfogadni a zsidókérdés megoldására tett javaslatokat, s egyre növekvő gyanakvással figyelték Kállay lépéseit, amelyekkel igyekezett fokozatosan kivonni Magyarországot a háborúból. Magyarország kereken megtagadta a németek ismételt követelését, hogy küldjön csapatokat a Balkánra. 1943. március 31-én pedig úgy döntöttek, hogy kérik a második magyar hadsereg hazabocsátását a frontról. Ezek a katonai döntések (valamint a svédországi, svájci és törökországi német felderítés jelentései Kállaynak a szövetségesekkel folytatott „titkos” tárgyalásairól, továbbá a magyarországi náci ügynökök, köztük Baky László beszámolója a hazai belpolitikai fejleményekről) arra készítették Ribbentropot, hogy délkelet-európai kérdésekkel foglalkozó szakértőjét, Edmund Veessenmayert helyszíni szemlére küldje. Ezzel egyidejűleg meghívták Horthyt, hogy a Salzburg közelében lévő klessheimi kastélyban tegyen látogatást Hitlernél „a katonai helyzet és a magyar csapatok kérdésének megtárgyalása céljából”⁶¹. A találkozóra, az első klessheimi konferenciára április 17–18-án került sor.

A Hitlerrel folytatandó tárgyalás előkészítéseképpen a külügyminisztérium politikai osztályának vezetője, Szentmiklóssy Andor készített egy memorandumot. Ebben összegezte a kormányzó számára Magyarország bel- és külpolitikájának általános irányvonalát. Részletesen felsorolta, mivel járul hozzá Magyarország a közös háborús erőfeszítésekhez, és felsorakoztatta azokat az érveket is, amelyekkel azt kívánta bizonyítani, hogy Németországnak is érdeke, hogy történelmi határai között újra erős Magyarország létezzék. A zsidókérdésben a memorandum az ismert magyar álláspontot szögezte le. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy Magyarország volt az első olyan ország Európában, amely az első világháború után határozott zsidóellenes intézkedéseket hozott, és ahol a magyarországi zsidókat jelentős mértékben visszaszorították a kulturális és gazdasági életben. Rámutatott azokra a nehézségekre, amelyek a zsidók aránylag nagy számából adódnak, hangsúlyozta, hogy azonnali teljes kirekesztésük az ország életéből visszavetné a termelést, holott ennek 80%-a német szükségleteket elégít ki. Elvetette azt a német kívánságot, hogy a zsidókat megkülönböztető jel viselésére kötelezzék és áttelepítsék, mert az előbbi